

6. Колишній міністр оборони Англії радить НАТО не поспішати з Україною. – <http://www.pravda.com.ua>, 02.04.2008 (з посиланням на сайт Інтерпресса.ру).
7. «Патріарх» американської політики пропонує залишити Україну на одвірках НАТО. – <http://www.pravda.com.ua/news/2008/7/3/78521.htm>, 03.07.2008 (переклад з посиланням на сайт Інтерпресса.ру).
8. Кіссінджер радить почекати НАТО з Україною. – www.pravda.com.ua, 08.07.2008 (з посиланням на сайт Інтерпресса.ру).
9. Міністри НАТО прийняли рішення про Україну. – www.pravda.com.ua, 02.12.2008 (з посиланням на «Інтерфакс-Україна»).
10. У НАТО пояснили, чому не дають Україні План дій. –

- www.pravda.com.ua, 03.12.2008 (з посиланням на УНІАН).
11. У НАТО кажуть, що Україна отримала фактично ПДЧ. – www.pravda.com.ua, 09.12.2008 (з посиланням на «Інтерфакс»).
12. Хартія Україна – США про стратегічне партнерство. – <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/news/detail/18635.htm>
13. Горбулін В.П. Виступ на симпозиумі НАТО – Україна «Світ у XXI столітті: співробітництво, партнерство, діалог» // Наука і оборона. – 2001. – № 3. – С. 9.
14. Косецов В. О., Стецюк Г. В., Троцько В. В. Багатомірний порівняльний аналіз моделей геостратегічного розвитку України на сучасному етапі // Наука і оборона. – 2008. – № 4. – С. 22–25.

Аїда Болівар,

кандидат психологічних наук,
виконавчий директор Миколаївського обласного комітету
«Правозахисник – І»

Старі виборчі міфи про НАТО

Українське громадянське суспільство, а відтак і політична структуризація України перебувають у зародковому стані. Тому під час кожної виборчої кампанії у ЗМІ та на електоральних майданах замість вибору кращого шляху розвитку для власної країни, дискусій щодо виконаних чи невиконаних передвиборчих обіцянок суб'єктами виборчого процесу громадяни України спостерігають політику психологічного залякування. «Страхіття», котрими нас лякають протягом останніх 18 років («незалежність України розірве змішані сім'ї по-живому»; «українська ядерна зброя, якщо її не віддати росіянам, спричинить третю світову війну»; «українські борги перед Росією такі величезні, що потрібно віддати росіянам Чорноморський флот і надати довічне право перебувати в Севастополі» тощо), завели Україну в той глухий кут, де ми сьогодні знаходимось.

Із плином часу певні міфи відмирають. На їхнє місце чільні політичні сценаристи та режисери сусідньої нібито братньої країни вигадують інші. І не лише вигадують, а й через підконтрольну Кремлеві російську політичну п'яту колону в Україні продовжують впливати на український суспільний шлях із поза меж нашої держави. Однією з міфічних загроз для українців від часів Помаранчевого Майдану виявилась дуже гіпотетична в найближчі роки можливість вступу України до військово-політичного альянсу НАТО.

Чому я так переконано стверджую, що позиція «Анти-НАТО» була нав'язана українському суспільству російськими спонсорами одного з кандидатів у президенти України та в подальшому очолюваної ним найбільшою парламентської фракції? Тому що «послідовний» прем'єр В. Янукович до 2004 р. без жодних вагань ставив власний підпис під будь-якими урядовими документами, котрі декларували вступ України до НАТО та поглиблення співпраці з Північноатлантичним блоком. Аналогічно перманентно «пронатовськи» виступали й парламентарі, які нині визначають публічне обличчя партійно-регіональної фракції.

Щоденно виступаючи проти інтеграції України (навіть у досяжному майбутньому) до вже існуючої європейської системи колективної безпеки, якою власне і є НАТО, регіонали та їхні дрібніші сателіти спираються на думку виборців. Згідно з результатами різноманітних соціологічних досліджень, сьогодні приблизно половина мешканців України не бажає вступу нашої держави до НАТО. Ця правда не є дивиною. Дивно те, чому прихильники неєвропейської – проросійської моделі розвитку країни дослухаються думки народу лише в питанні вступу до військово-політичних блоків. Адже ті ж самі соціологічні дослідження свідчать, що більшість українців прагне: скасування депутатської недоторканості та всіх депутатських, суддівських, прокурорських і міністерських пільг; скорочення депутатського корпусу вдвічі та прозорості списків кандидатів; заборони перебування на депутатській посаді більше ніж два строки поспіль; зменшення депутатської зарплатні; відновлення смертної кари за особливо тяжкі злочини; зменшення цін на продукти харчування, ліки, послуги ЖКГ.

Перелік бажань виборців, висловлених під час опитувань і, як завжди, зігнорованих політичними «антинатовцями», можна продовжити. Звідки отака вибірковість у врахуванні думки співгромадян?

Відповідь знаходиться на поверхні. Воювати проти вступу України до НАТО під час електоральних жнив легше і прибутковіше. Бо ця війна базується на міфах, старих й нових, якими щодня заповнюють свідомість та підсвідомість наших громадян політики і ЗМІ в умовах нехтування інформаційною безпекою української держави. Розглянемо найбільш стійкі та поширені міфи.

Міф перший: поки кожен громадянин України не познайомиться з нормативними документами НАТО, його історією, стратегічним та тактичним плануванням, навчальними програмами для військових тощо не можна проводити жодних референдумів, опитувань, а тим паче ухвалювати рішення про приєднання до ПДЧ. Але ж інформація про НАТО є у відкритому доступі та мережі

Інтернет, у київському представництві Центру інформації та документації НАТО. Хто бажає отримати докладні знання про Північноатлантичний альянс, давно це зробив. А навіщо непрофесіоналам заглиблюватись в оперативну діяльність НАТО? І коли це робити: в умовах кризи, збільшення тривалості робочого тижня, загрози масових скорочень та інших аспектів буття, що не сприяють інтересу до натовської самоосвіти? Хіба німецький пенсіонер, польський фермер чи іспанський водій вивчали статутні документи НАТО? Фахова розмова повинна відбуватися між експертами, науковцями, істориками, міністрами, зрештою, народними депутатами. Для чого ж ми їх обираємо? Принаймні не для того, аби відповідальність за вибір шляху розвитку держави вони поклали на нас (через референдуми), а пільги та чималу зарплатну залишали собі, ні за що не відповідаючи. А щодо короткої історії створення НАТО, то вона полягає в наступному.

У період між 1945-м та 1949 роками держави Західної Європи та їхні союзники в Північній Америці (США, Канада), перед якими стояла потреба відбудови економіки, з острахом спостерігали за войовничою політикою Радянського Союзу. Керівництво Росії – СРСР, попри міжнародні домовленості, мало намір зберегти в повному обсязі повоєнну чисельність та потужність власних збройних сил. Ці побування посилювались після того, як між 1947-м та 1949 роками сталася низка драматичних подій, організованих СРСР, а саме: загроза суверенітету Греції, Норвегії, Туреччини, державний переворот у Чехословаччині, блокада Берліна. З огляду на ці реальні загрози країни Європи вступили у переговори із США та Канадою щодо створення єдиного Північноатлантичного альянсу на засадах гарантій безпеки і взаємних зобов'язань. Перемови закінчились укладанням Вашингтонського договору в квітні 1949 року. Так виникла Організація Північноатлантичного договору – НАТО, або Північноатлантичний альянс (*North Atlantic Treaty Organisation – NATO*). Це міжнародна політично-військова організація, що започаткувала спільну систему безпеки 12 країн. У 1952 р. до Договору приєдналися Греція і Туреччина. ФРН вступила до Альянсу в 1955 р., Іспанія – у 1982 р., Польща, Угорщина та Чеська Республіка – у 1999 р. У 2004 р. до Альянсу ввійшли наші сусіди: Болгарія, Румунія, Словаччина, Словенія, колишні партнери по СРСР – Естонія, Латвія, Литва. У 2008 р. членами НАТО стали Хорватія та Албанія. Договір поважає права всіх держав – членів Альянсу, а також їхні міжнародні зобов'язання. Він зобов'язує кожну країну взяти на себе частину відповідальності, пов'язаної із спільною безпекою, водночас надаючи всім членам НАТО можливість користуватися спільною безпекою. Думаю, що для подільської доярки, таврійського хлібороба чи донецького металурга, котрі щось повинні вирішити на референдумі, таких мінімальних знань про Альянс достатньо. Інші громадяни України, себто ті, хто відвідували європейські країни, без агітації знають, наскільки вищий рівень життя навіть у державах – новачках НАТО. Не кажучи вже про засновників Альянсу.

Міф другий: у випадку вступу України до НАТО українські військові будуть гинути в Афганістані, Іраку та інших миротворчих, але «гарячих» точках, куди їх насильно посилатимуть натовські генерали. Насправді в українських військоматах існують довжелезні черги військовослужбовців, які мріють потрапити на службу в країни, де ООН чи НАТО здійснюють миротворчі опе-

рації. Майбутнім переможцям конкурсів подекуди доводиться давати хабарі чиновникам за змогу «повоювати» за межами України. Переважна більшість українських офіцерів та прапорщиків виступає за вступ до Альянсу. А ось політики, які ніби прислухаються до їхньої думки, – проти. Наші хлопці, долею котрих так переймаються антинатовці, гинуть у ДТП на українських дорогах, у шахтах, власниками яких є депутати-антинатовці. Лише за останні 10 років під землею, без втручання НАТО, загинуло 2,5 тис. українських чоловіків. Порівняймо: протягом цього ж періоду поза межами нашої країни українських військових загинуло у 100 разів менше, ніж шахтарів в Україні. То де українцям небезпечніше?!

Міф третій: вступ України до НАТО розірве родинні стосунки шести мільйонів етнічних українців, які мають російське громадянство, та восьми мільйонів громадян України, котрі за походженням є росіянами, позаяк напередодні нашого членства РФ запровадить візовий режим з Україною. Насправді стосунки стануть тільки міцнішими. Вхідження нашої країни в Альянс спростить її вступ до ЄС. А єдине європейське громадянство дозволить українцям вільно пересуватися в Європі та світі. Відповідно східний кордон нашої держави стане кордоном об'єднаної Європи з РФ. Чимало українців, які проживають у Росії, мріють про вступ України до НАТО та ЄС. Тоді вони відразу повернуться до рідної країни. Для російських громадян – це найпростіший спосіб отримати, разом із українським громадянством, право на легальне життя в об'єднаній Європі. А є ще три мільйони українців, які постійно працюють у країнах – членах Альянсу. Вступ України до НАТО вирішить багато їхніх ґрунтовних проблем, у тому числі родинних.

Міф четвертий: вступ нашої країни до європейських структур безпеки є зрадою слов'янського братерства, «канонічного православ'я», пам'яті радянських громадян, загиблих у боротьбі з німецькими окупантами та їхніми союзниками під час Другої світової війни, бо країни НАТО, особливо Німеччина, Італія, Румунія, є спадкоємцями тих, проти кого воювали наші діди-прадіди. Ця пропагандистська «бульбашка» не витримує навіть поверхової критики. По-перше, усі слов'янські народи, окрім сербів, македонців, білорусів, українців і росіян, уже в НАТО. В Альянсі представлені також ісламські країни Албанія та Туреччина, що свідчить про світоглядний плюралізм у спільній Європі. Водночас, відсоток мусульман в об'єднаній християнській Європі значно менший, аніж у «православній» РФ. Отже, Росію не можна назвати духовним лідером християнського світу, особливо після нападу на «православну» Грузію. По-друге, гітлерівська Німеччина справді знищила 6 млн. євреїв, стільки ж поляків, українців і росіян, 2 млн. білорусів. Сучасна Німеччина не просто визнала злочини попередників, а й спокутує вину в матеріальному еквіваленті. Поляки та росіяни отримали території, громадяни Ізраїлю, України, Білорусі, Росії – грошові виплати, хоч і незначні. Що ж дісталось українцям від РФ, яка офіційно в межах міжнародних правових норм визнала себе спадкоємцем злочинного режиму Леніна-Сталіна? А нічого! Президент Росії відмовляється навіть взяти участь у вшануванні пам'яті 10 мільйонів українців, замордованих у часи голодомору його кремлівськими попередниками. Насправді політичними спадкоємцями ворожого ставлення до українців з боку гітлерівського керівництва та його європейських союзників є не керівництво країн НАТО, а керівництво РФ. І як наслідок, опитування гро-

мадської думки в Росії стабільно серед ворогів росіян у перших рядках називають українців та грузинів, тобто «православних братів», з якими росіяни здолали фашистів. Натомість німці, і особливо їхній лідер А. Меркель, у суспільній думці громадян РФ є теперішніми друзями росіян. Отже, очільники РФ вибудовують стратегічне партнерство з німцями зокрема та НАТО загалом, залишивши в минулому війну. А українцям через російські ЗМІ й проросійських політиків, що вільно агітують в Україні «проти НАТО», нав'язується думка про необхідність боротьби з Альянсом як уособленням німецької агресії 60-літньої давнини.

Міф п'ятий: Україна може захистити себе, зберігаючи нейтральний статус. Насправді Україна де-факто не є нейтральною державою. Адже всупереч ст. 17 Конституції України, яка «не допускає розташування на території України іноземних військових баз», на нашій території, в місті Севастополі, ось уже 18-й рік розміщується ВМБ ЧФ РФ. Під час російсько-грузинського конфлікту з території України російським флотом велись бойові дії проти грузинських ВМС. І якби Грузія володіла більшим військово-морським потенціалом, ми могли б дочекатись бойових дій і в Севастополі. Уявімо, що грузинські морські диверсанти вирішили помститися російським кораблям за потоплені судна в порту м. Поті. Отже, два стратегічні партнери України – РФ та Грузія – вели б бойові дії на нашій території, а супротивники НАТО в цей час продовжували б розповідати про необхідність збереження нейтрального статусу України. Для того щоб позаблоково, самотужки захищати власну країну від гіпотетичної агресії, потрібно володіти ядерною зброєю. Але від неї Україна добровільно відмовилась. Є інший варіант – зберігаючи нейтральний статус, як Швейцарія, бути інтегрованою в усі європейські структури набагато інтенсивніше, аніж більшість членів НАТО. Однак Україна навіть теоретично не зможе повторити історичний шлях Швейцарії та скористатись її сучасним досвідом. До речі, територіальній цілісності цієї країни ніхто не загрожує, на відміну від України.

Міф шостий: вступ нашої країни до НАТО, а згодом до ЄС, зруйнує вітчизняну легку промисловість, автомобілебудування, підприємства ВПК через наповнення України західними товарами. Натовська та інша закордонна продукція завжди користується попитом у наших споживачів, а особливо після приєднання до ВТО. Зазначений аргумент проти вступу України до Альянсу зазвичай використовують ті особи, котрі вже давно «в НАТО». Антинатовці з усіх парламентських фракцій і позапарламентських українських партій їздять на німецьких та американських авто, одягаються в італійські костюми з англійськими краватками, користуються французькою косметикою, купують вілли в тих країнах, котрі є членами НАТО та ЄС. А виборцям пропонують придбавати українську продукцію і ходити на мітинги «проти НАТО».

Міф сьомий: вступ України до Північноатлантичного альянсу для нас економічно невигідний. Бо доведеться змусити РФ вивести ЧФ із Севастополя, а за оренду всіх об'єктів у Криму Росія сплатить \$90 млн. на рік. Нагадаємо, що ці гроші від 1997 р. щорічно зараховуються на погашення боргу України за спожитий до 1997 р. російський газ. Насправді, якщо б ці ж об'єкти сьогодні орендували війська НАТО, то Україна щорічно отримувала б (за даними різних експертів) від \$2 до \$2,5 млрд. Протягом лише одного року перебування неросійського флоту в Криму можна було б розрахуватися з усіма ре-

альними та міфічними боргами України перед Росією. Це означає, що перебування ЧФ РФ у Севастополі завдає нам багатомільярдні збитки. І якщо ціна за газ, який постачає Росія для України, щороку збільшується, то вартість оренди української землі для росіян чомусь залишається незмінною від 1997-го до 2017 р. Політики, які борються проти НАТО та за російську військову присутність в Україні, повинні особисто відповідати за економічний стан і Криму як частини України, і нашої держави загалом.

Міф восьмий: США та країни Європи прагнуть втягнути Україну в НАТО, бо їм це ніби вигідно, а нашій країні – ні. Якщо подібні заяви є правдою, то чому ж найбільші члени Альянсу – Франція, яка бореться за привілеї на російських ринках для збуту власних товарів, та Німеччина, яка на 40% енергетично залежна від Росії, – під тиском Кремля блокують будь-які спроби українського керівництва домовитися про наш вступ до НАТО бодай у якійсь окресленій часовій перспективі? І чому Румунія за свою згоду на приєднання України до НАТО вимагає нашої відмови від газозносного шельфу острова Зміїний?

Міф дев'ятий (його підтримують не тільки традиційно проросійські політичні сили, а й проукраїнський прем'єр-міністр Ю. Тимошенко): не треба Україні вступати до старої та неефективної в сучасних умовах системи колективної безпеки, відомої як НАТО, а потрібно будувати нову європейську систему безпеки спільно з Німеччиною, Францією та Росією. Але що це за система – ніхто поки не знає. Бо її не існує. Водночас, відома антиукраїнська позиція Франції та Німеччини щодо нашого вступу до НАТО. А як Росія буде дбати про нашу безпеку видно на прикладі її стосунків у межах вже існуючого об'єднання – СНД. Варто згадати конфлікт навколо о. Тузла, політику в Криму, російську фактичну окупацію частини території Грузії, вирішення «чеченської проблеми». На відміну від РФ та її партнерів по СНД жодна з країн НАТО не має і не може мати територіальних претензій до іншого члена Організації. Натомість у межах СНД будь-яка велика держава в змозі розв'язувати військові дії чи повномасштабну війну проти іншої, меншої країни. Приклад російсько-грузинських стосунків і відвертий захист російської сторони в конфлікті «нейтральними» миротворцями А. Меркель та Н. Саркозі вже нині демонструють модель майбутньої європейської системи безпеки. Про яку полюбляють поговорити лідери РФ, Франції та Німеччини і керівник українського уряду.

Міф десятий: нині в Україні порушується баланс в агітації «за» та «проти» НАТО українськими ЗМІ, органами влади, місцевого самоврядування. Це чергова неправда від антинатовців. Бо в інформаційному просторі України домінують російські ЗМІ, де взагалі стовідсотково ведеться агітація проти вступу нашої країни до НАТО. Про збалансованість у контексті підготовки до всеукраїнського референдуму ніхто навіть не згадує. Органи місцевого самоврядування тих частин України, де перемогла Партія регіонів та її партнери, також без жодних згадок про баланс 50/50 провадять агітацію в комунальних ЗМІ виключно проти вступу нашої країни до Альянсу. На жаль, у цій агітації об'єктивної інформації, окрім згадки про бомбардування натовською авіацією військових об'єктів у Белграді, побачити чи прочитати практично неможливо.

Сподіваюся, що моя стаття допоможе наблизитись до виваженого інформування пересічних українців з питання вступу України до НАТО.